

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v uravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšeratom po dogovoru

PONEDELJSKI

SCOVENEC

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček, račun, Ljubljana 15.179.
Telefon št. 2549

Po delavstvu h gospodarski neodvisnosti

Če izvajamo manjše število bogatejših industrijcev in trgovcev, lahko rečemo da smo Slovenci — tudi pri ostalih jugoslovanih ni v tem pogledu nič boljše — narod proletarcev, pa naj si bodo ti v delavski, kmetijski, uradniški ali duhovski obleki. Nimamo torej velekapitalistov tudi ne v bankah, ki bi lahko vzele v svoje roke industrijo. Z združenimi močmi, v združništvu smo precej dosegli, lahko bi še več, ako bi zadržali po svojem ustroju ne bilo glede vodstva preokorno in pretežno, da bi moglo povsod, konkurirati velekapitalu, ki se lažje giblje po naglih odločitvah, in ako bi današnja gospodarska in denarna kriza ne bila tako zadela združništva samega.

Zato je potrebno, da stremenje po izvojevanju lastne industrije opremo se na drug stebel. Delavstvo je tudi v tovarnah, ki so last tujcev, naše; roke našega delavca sipljejo premog v žareče plavže, skoro krvav pot se lije po obrazu slovenskih fantov v železarnah, kjer se še železo topi, njihove roke grebejo črno rudo na stotine metrov globoko pod zemljo. Zakaj bi se to delavstvo, ki da vse svoje sile in pusti tudi svojo mladost v plavžih in rudnikih, moralo zadovoljiti s skromno plačo, ki nikakor ne odgovarja njegovemu trudu, in zakaj bi tudi na dobičku ne imelo svojega deleža? To so stare zahteve delavstva po vsem svetu, toda to vprašanje je toliko bolj aktualno pri nas: kajti uresničanje delavskih teženj bi pomenilo velik korak naprej k gospodarski osamosvojitvi našega naroda. V Batovih tovarnah v Zlilu so določene kategorije delavstva deležni dobička; polovico svojega deleža morajo pustiti tovarni kot posojilo, ki se jim tudi obrestuje. Ta delavska posojila znašajo danes že 135 milijonov čeških kron, to se pravi, da je delavstvo dejansko postalo solastnik podjetja, kajti v času današnje denarne krize si ni moglo misliti, da bi tovarna lahko izplačala 135 milijonov delavstvu in se rešila tega neprijetnega bremena. Ali bi tudi naše delavstvo ne prišlo lahko na podoben način do besede pri tujih podjetjih v naši državi in z njimi tudi naš narod. Iz zadnjega poročila Trade Unions je razvidno, da je bilo na Angliškem v preteklem letu 324 velikih podjetij, med temi vsa plinska, v katerih je bilo 199.000 delavcev deležnih dobička. Soudeležba na dobičku bi tudi priklenila k podjetju delavstvo, ki mu je kapitalistični sistem vzel vse veselje do dela in ki danes dela samo zato, da bi ne stradalo; tako bi se dvignila njegova delovna moč, kar bi bilo tudi v korist podjetjem samim. — skl.

Vojaški pohod v Atene?

Atene, 7. avgusta tg. Radi volitev, ki bodo v Grčiji 25. septembra, se že začelja živahna politična agitacija. Vojaška liga je zagrozila, da ne bo trpela, da bi pri volitvah zmagala rojalistična večina. Republikanske stranke sicer izjavljajo, da so prepričane o svoji zmagi. Vendar pa je vojni minister za prihodnji ponedeljek odredil prav posebno akcijo. Zapovedal je namreč, da se imajo zbrati na vežbališču vse atenske čete. Po izvršeni inspekciji pa bodo čete skupno korakale v mesto. Opozicija izjavlja, da je ta pohod atenskih čet smatral za čin vojaških oblasti, ki hočejo s tem strahovati volivce.

Strahovito neurje nad Bolgarijo

Sofija, 7. avgusta tg. Zadnje dni so bile po severni Bolgariji strahovite nevihte s točo. Letina je uničena skoro popolnoma, tudi strehe hiš so hudo poškodovane. Najbolj je poškodovana vas Novo selo, kjer se je utrgal oblak in je voda odnesla skoro vse hiše. Utonilo je 8 oseb in zelo mnogo živine. V Podonarju pa je letina skoro popolnoma uničena po vročem vetru in rji. Smatra se ta gotovo, da v Bolgariji ne bo ostalo mnogo žita za izvoz.

SK ŽELEZNIČAR : SK RAPID 2:1 (0:1)

Maribor, 7. avg. Druga kvalifikacijska tekma za vstop v slovensko ligo se je danes odigrala na igrišču Rapida pod vodstvom zagrebškega sodnika g. Mikuličiča. Tekma ni nudila mnogo sporta in je bila tipična prvenstvena borba. Rapid je bil sicer boljši nasprotnik, toda radi nemogoče igre napadalne vrste ni mogel uspeti. Železničar je predvlastno robustno, enostavno igró z močno potezo na gol. Zmagali so sicer, toda ravno tako, kakor pri prvi tekmi in sicer tokrat po zaslugi sodnika, ki je priznal drugi gol iz offside pozicije.

Mladina SSK Maribora je igrala z mladino SK Železničarja neodločno 0:0.

TOMBOLA KRŠČANSKE ŽENSKÉ ZVEZE

Ob obliini udeležbi je bila danes popoldne na Glavnem trgu dobrodelna tombola Krščanske ženske zveze. Med številnimi dobitki so zadeli najlepše sledeči: spalno sobo Katarina Jordan, dva »jurja« v gotovini Alojzija Domanko, žensko kolo Marija Pauser, otomano Josip Štokan, žensko obleko Miha Adam, moško obleko Ivan Danjko, platno Ivan Blažič, dve odeji Rozalija Vrečko, vrečo moke Josip Škufca, jedilno orodje Ivan Jurak, dva voza drv Ivanka Zumber, likalno mizo Jurij Kipek. Izžrebanih je bilo še 370 manjših dobitkov. Mariborski šport

Dunajska vremenska napoved: Večinoma oblačno, na mnogih krajih dež in ponekod nevihte.

Strahovlada hitlerjevcev

Z bombami in granatami nad centrom - Pogajanja za sestavo vlade

Vratislava, 7. avg. tg. Kolone narodnosocijalističnih napadalnih oddelkov, ki so pretekli teden vsak dan v drugem kraju Slezije terorizirale prebivalstvo, so ponoči od sobote na nedeljo napadale v gornješlezjskem mestu Ratiboru. Tako je bila vržena o polnoči ročna granata v uredništvo centromovega lista »Oberschlesische Rundschau«. Granata je razbila velika izlozbená okna, osebe pa k sreči niso bile ranjene, ker se je uredniško delo končalo že ob enajstih. Ob istem času je bil poskušaj tudi etentat na poslopje bolniške blagajne. Zjutraj so nasli v poslopju ročno granato, ki ni bila eksplozivna. Sodi se da so tudi to granato vrgli trije narodni socialisti, ki so jih videli pri atentatu na centromov list. Sploh je bila ta noč v Ratiboru zelo nemirna, ker je bilo na raznih delih mesta slišati streljanje, ne da bi policija mogla ugotoviti, kdo je streljal.

Berlin, 7. avg. tg. Zvečer se je državni kancier von Papen s kratkega dopusta vrnil v Berlin. V sredo pa se vrne iz Neudecka predsednik republike Hindenburg, da se udeleži v četrtek vladne proslave ustave. Domneva se, da bo prva seja vlade najpoznejše v sredo. Pogajanja za preosnovo vlade

bodo torej takrat zavzela bolj konkretno obliko, dočim so bili dosedaj razgovori neobvezni. Diference med narodnimi socialisti in zastopniki vlade so zelo velike, kljub temu pa se smatra v krogih, ki so blizu vladi, da upanje za sporazum ni ravno majhno. Nihče, niti narodni socialisti, niti nobena druga politična stranka ne želi, da bi se volitve ponovile. Zato je razumljivo, če centrom, ki bo v budno zopet merodajen, sili vedno bolj na to, da se tudi narodni socialisti pritegnejo k politični odgovornosti. Na ta način je treba tudi razumeti številne neoficijelne razgovore narodnosocijalističnega zastopnika Göhringa z merodajnimi člani državne vlade, pa tudi Hitlerjev obisk v Berlinu in njegovo strogo navodilo napadalnim oddelkom, da morajo ostati mirni. Prezgodaj je še verjeti govoricam, ki navajajo že razne ministrske kandidate narodnih socialistov in Hitlerja samega kot državnega kancelerja. Nemški nacionalci so seveda zopet razočarani, ker so zopet odpadli iz vseh kombinacij za sestavo bodoče vlade. Von Papen je izjavil, da ostane nova vlada še vedno kot prezidialna vlada, tako da torej ne more biti govora o sestavi parlamentarne koalicijske vlade. Do odločitve skoro gotovo prihodnji teden še ne bo prišlo.

Sprava narodov na grobovih

Douaumont, 7. avg. AA. Danes je predsednik republike Lebrun svečano odkril veličastni spomenik pred Verdunom padlim 400.000 junakom svetovne vojne. Spomenik je zgrajen v obliki kostnice.

Velikanski spomenik stoji na vrhu griča sredi prostrane planjave in pokopališče z 20.000 grobovi, ki so jih večeraj vse okrasili solariji s cvetlicami. Kostnica ima 140 metrov visok obok, pod katerim so pokopane kosti pred Verdunom padlih vojakov. Kostni počivaio v 48 sarkofagih iz 46 sektorjev največjega bojišča na svetu. Na železnih kovanih vratih pred vhomom je napis: PAX. Sredi oboka se vzpenja visok stolp s štirimi velikimi križi na vseh štirih stenah. Na vrhu stolpa je svetilnik, ki ga bodo drevi prvič prižigali. Z vseh krajev sveta so se večeraj in danes zbirali romarji, da se udeleže svečanega »odkritja spomenika. Razen Francozov so prišli Belgijci, Angleži, pa tudi Nemci; saj je med kostmi stotisočev, ki so tu pokopane, tudi mnogo nemških vojakov, ki so padli pri napadih na Verdun. Tako bo postalo to romanje v Douaumont mednarodno obujanje spominov in bolesti.

Autonomistična demonstracija Bretoncev

Paris, 7. avg. tg. V Bretagni se proslavlja 400-letnica združitve s Francijo. To proslavo pa je danes skalil političen atentat. V glavnem mestu Bretagne Rennesu so namreč davi na vse zgodaj neznan ljudje poglali v zrak spomenik priključitve. Spomenik je stal na glavnem trgu pred mestno hišo in predstavljal v reliefu vojvodino Ano, ki je s svojim zakonom s francoskima kraljema Karlom VII. in Ludvikom XII. pripravila združitve vojvodine Bretagne s kraljevino Francijo. Relief je popolnoma razbit. Storičevci pa še niso izsledili. V Bretagni se že dalj časa uveljavlja posebna avtonomistična struja in je verjetno, da je bil ta atentat avtonomistična demonstracija, vendar pa dokazov za to še ni.

V mestu Vannes v Bretagni pa je imel danes kratak nagovor tudi ministrski predsednik Herriot. Dotaknil se je pri tem tudi zunanjepolitičnih vprašanj in izjavil: V Zenevi in v Lozani je francoska

delegacija v Briandovem duhu dosegla sredi največjih težkoč to, kar je bilo mogoče doseči v teh še nemirnih časih, ko še toliko izgovorjenih in pisanih besed in toliko dejanj ovira francosko mirosljubnost. Francoska republika se ne bo dala motiti po nobenih dogodkih v svoji čuječnosti za mir in v svoji odločnosti, ravnanj še vedno po pameti.

Bitka med hitlerjevci in socialisti

Dunaj, 7. avg. tg. V Odenau pri Waidhofnu a. Ybbs. je bil večeraj šoh narodnih socialistov, na katerega so povabili tudi socialne demokrate in jim celo dovolili 30 minut časa za njihov govor. Ko pa je res govoril zastopnik socialnih demokratov, je narodnosocijalistični predsednik shoda pozval govornika po 20 minutah, naj odstopi. Ker govornik tega ni hotel storiti, je predsednik shoda potegnil revolver in pometil na socialno demokratskega govornika. Nato je govornik skočil k oknu, nastala pa je prava bitka med narodnimi socialisti in socialnimi demokrati, v kateri je bilo 17 oseb bolj ali manj ranjenih. Orožniki so morali z nasajenimi bajonetmi izprazniti dvorano. Tudi na cesti je prišlo potem do spopadov in je moralo priti še več orožnikov, da so končno napravili mir.

Olimpijade

Los Angeles, 7. avgusta. AA. Pri desetoboju je zmagal v finalu Bausch (USA) s 8.462 točkami, drugi je Jarvinen (Finska) z 8.292 očkami, tretji Eberle (Nemčija) z 8.090 točkami. Prva dva sta postavila nov svetovni rekord.

Po večerajšnjih rezultatih je stanje tole:
1. USA (923,5 točke), druga Italija (94,5), Francija, Finska (89), Nemčija (71), Anglija (68), Švedska (65), Kanada (42), Japonska (31), Poljska (25,5), Irska (23), Avstrija (23) itd.

Dom Aerokluba Jugoslavije

Belgrad, 7. avg. Danes je bil v Belgradu na največjaonejši način položen temelj novega doma aerokluba kr. Jugoslavije. Slovesnosti se je udeležilo velikansko število meščanstva in najodličnejših zastopnikov političnih, vojaških in drugih oblasti.

Zlet primorskih izseljencev v Laško

Včerašnji solinčno nedeljo se je zbralo ob žuboreči Savinji, v gostoljubnem Laškem, kakih pet stotin primorskih zseljencev. Z jutranjimi vlakmi so prihajali zastopniki in člani različnih primorskih društev.

Belgrad, kjer ima sedež Zveza izseljeniških društev in Zagreb sta tudi poslala svoja zastopstva. Glavni del pa so zasedle organizacije in klubi Primorcev v Ljubljani. Dva vagona sta bila nabitá polna članov društva Tabor, Soče, Mlade Soče, Zore, Kluba primorskih akademikov in Kluba Primorja.

Ob prihodu v Laško se je razvila povorka s kolodvorá v razvitimi prapori posameznih organizacij v hotel Savinja. Tu je imel pozdravni govor za vse navzoče goste g. Bratuž Marijo.

G. Bratuž je zahvalil v toplih besedah vse navzoče goste, posebno one, ki so prišli iz oddaljenih krajev, za žrtve, ki so jo doprinesli, da so se udeležili tega kongresa. Takoj nato se je v župni cerkvi darovala av. maša. Mašo je povzdignila skladba g. Venturinja, ki jo je proizvajal zbor Tabora zelo lepo.

Takoj po evangeliju je imel pridigo g. Doktor, župnik iz Radomelj. Izvajal je krasno misel iz evangelija o usmiljenem Samarijancu, kako bi lahko današnje trpljenje toliko in toliko milijonov narodom bilo olajšano gorje, ki ga morajo prenašati. Povdarjal je, ako bi se močnejši narodi ravnali napram šibkejšim po tem nauku, ako bi se zavedali, da imajo pravico do življenja tudi oni, ki ne bilo treba prenašati gorja in žalostne usode, ki je doletela nas, nikomur izmed teh neštetih milijonov tlačanih narodov.

Takoj po službi božji se je začel pomikati spreved proti zdravilišču, kjer se je vršil drugi del zleta — to je zborovanje.

G. Bratuž je otvoril zborovanje. Najpreje je prečital udanostno brzojavko vseh Primorcev-izseljencev, poslano Nj. Vel. kralju, pozdravno brzojavko primorskim voditeljem dr. Wilfanu in dr. E. Besednjaku, nakar je pozdravil vse navzoče v toplih besedah. Podal je besedo g. županu dr. Rošu. G. župan je orisal trpljenje goristiških Slovencev od začetka, ko je začela divjati vojna vihra in jih je preganala iz domače zemlje, da današnje dni, ko jim je usoda določila drugo gorje, to je pritisk tujcev. Zbežali so pregnanji v našo državo, prinesli pa so zavest ljubezni do jezika, do naroda in posebno zavest, da bo nekoč pravica zmagala nad krivico.

Nato je imel predsednik Zveze dr. Čok govor. Najprej se je spomnil Gortana in bazovskih žrtve, nato pa še vseh onih, ki jim je usoda odločila, da trpijo še vedno pod fašističnim terorjem. Nanizal je nekaj misli, kako naj delajo naši izseljenci za skupno in močno Jugoslavijo, v kateri edini leži upanje na osvobojenje trpečega Primorja.

Zadnji pa je govoril g. Uršič in je pozdravil v imenu koroških Slovencev v toplih besedah goriske emigrante. Povdarjal je, da se Korošci vedno spominjajo na trpeče brate v Jul. Krajini in prosí, naj bi se oni ravno tako spominjali njih in njihovo lepo Rož. dol., Gospo Sveto in Sv. Višarij.

Ob 12 so se šla pokloniti zastopstva posameznih društev pesniku Jadranskih biserov A. Aškercu na njegov rojstni kraj v Senožeče pri Rimskih toplih. Poklonili in položili so vence pod spominsko ploščo.

Ob štirih popoldne se je vršil koncert z zelo pestrim sporedom. Pevske točke je izvajal pevski odsek društva »Tabora« v Ljubljani pod vodstvom g. Venturinja. Zlet v Laško pa je bil s tem tudi zaključen.

Nj. V. kralja je zastopal general Pavle Pavlovič Prestolonaslednik Peter je bil imenovan za dosmrtnega pokrovitelja, knez Pavle pa za dosmrtnega predsednika aerokluba.

Dogodek

Če se še nisi peljal s tramvajem mimo postaje, do katere si plačal listek, lahko to storiš. Stavim, da se boš spovedniku zlagal in pa jezil nad njegovo nevljudnostjo. Sprevodnik bo namreč zahteval od tebe doplačilo za listek in kazen. Po predpisih. In ti se boš po predpisih jezil, da se bo kresalo. Ne, najprej boš začudeno gledal, zakaj hoče imeti sprevodnik od tebe listek. Tu se boš najprej zlagal, če boš le mogel, da si ga izgubil. Nato te bo vljuden sopotnik opozoril, da si ga vtaknil v levi žep telovnika ter te nepozvan pozval, da poiščeš. Ti se zahvališ za opozorilo in si na tihem želiš, da bi ga odnesel vrag z njegovim nasvetom. Sprevodnik bo nato pokazal s prstom listek, ki ti gleda iz žepa. »Saj res!« boš rekel. Nato bo sprevodnik pogledal listek in gotovo tudi skozi okno in dejal: »Kam pa ste namenjeni, gospod?« Mirno in popolnoma vljudno bo vprašal. Ti boš povedal resnico. Da, tu boš povedal resnico in nadaljeval s hinavščino: »Ali bomo kmalu tam?«

Sopotniki se bodo namuzali in gotovo bo kdo, ki je preveč škodoželjen ali pa naiven in postrežljiv, segel sprevodniku v besedo: »Kdaj smo že tam bili!«

Ti se boš začudil in dejal: »Kdaj pa? Ali ste kaj klicali?«

Sprevodnik bo nato odgovoril: »To ni moja dolžnost. Vsak potnik mora sam paziti na svojo izstopno postajo!«

Ti se vznemenejši in rečeš: »Kako naj to vem? Vi morate klicati. Poznam te predpise in vem, da morate klicati.«

Tu si se gotovo zlagal in vsak v vozu ve, da ni res, da ti nisi nikoli imel v roki niti predpisov niti ne več, kakšni so. Zdaj velja rešiti zadnjo čast.

»Poznam dobro knjižico vaših predpisov. Tisto rdečo!«

To je seveda drznost, ampak učinkovita drznost. Zdaj vsi vedo, da ti predpise poznaš in da si v pravici. Da je rdeča, to pa zdaj dobro veš, ker

si pravkar pogledal sprevodniku čez rame v torbico in videl to knjižico v torbici. Čast je rešena.

»Pa res,« začne sopotniki, tudi tisti, ki so škodoželjni, »pa res, klicati bi pa le moral. To zahteva že navadna vljudnost. Da, vljudnost. In to vljudnost zahtevajo tudi oziroma na tujski promet!«

Zdaj je prišla prava minuta. Tujski promet. Če si spretel, to stvar pošteno izrabiš.

»Kako pa naj inozemski gost ve, kje naj izstopi, ako ne kličete?« Kako so vljudni sprevodniki v tujini! Za roko te prime in ti pomaga iz voza, ako bi se hotel peljati naprej. Ne zahteva voznega listka. Vozil sem se v Gradcu po okrožni progi, lahko trdiš. »Ali ste se že vozili po okrožni progi v Gradcu?« lahko vprašaš, ako je sprevodnik mlad, kajti starejši so gotovo bili v Gradcu med vojno.

Sprevodnik bo zanikal, rdeč, da še ni bil in skoraj sram ga je, da še ni bil.

»Dobro, na tisti progi sem se jaz vozil nekoč šestkrat okoli, ker ni klical postaj. Ali mislite, da sem kaj doplačal? Nič, niti ficks. Toda kljub temu sem ga zmerjal, zakaj ni klical moje postaje, ker ne vem, ker sem tujec. Prosil me je odpuščanja, da, prosil vljudno, ker on je to dobro vedel, kaj je tujski promet. Vi pa tu zahtevate listek!«

»Predpis je takšen!« se bo skril. »Zaradi tujskega prometa nimam nobenega drugega predpisa. In vi niste tujec, saj vas dobro poznam!«

Staviš lahko, da se je zlagal, ampak varno ni, ker utegne te pa le poznati. Pozna te pa vsaj oni gospod z brki v vozu in mu pozneje pove iz škodoželjnosti.

»Ne, če je pa takšna, doplačam, da bo mir. Dajte mi listek!«

»Kakor veste, so predpisi, da morate plačati tudi kazen!«

»Kazen? Seveda, kazen, če bi nalašč!«

»Nikjer ni nič o tem predpisano!« ti reče sprevodnik.

»Vrag vzemi vas in predpise!«

Bog varuj, da bi to rekel na glas, ker potem se mora zgodba razvijati čisto drugače. Pa ni prostora. Kam naj potem z ovadbo, zasliševanjem in sodnijo?

»Se bova še videla!« Pritožim se! Še nocoj bom govoril z županom!«

Sam dobro veš, da tega ne boš storil, ker se ti ne bo ljubilo in ker tudi ne veš, kako je prav za prav s predpisi. Nevoljen pa si in nad nevljudnostjo sprevodnika se jeziš do onemoglosti. Ne bi bil šlovek, ako mu ne bi prisegel maščevanja, kakor hitro boš mestni oče. Zdaj imaš en vzrok več, da se poteguješ za čast mestnega očeta. Prav zanesljivo vem, da moža res ne pozabiš in da se z njegovim vozom nikoli več ne pelješ. Rajši peš z Viča v St. Vid.

In če čez teden dni srečaš znanca iz takratnega voza, mu gotovo zakličeš naproti:

Deutschland, Deutschland über alles!

Iz spominske knjige na Peci

In zopet vzplamti nemška želja po zavojevanju z vpisom: »Deutschland, Deutschland über Alles, über alles in der Welt.« dočim ko drugi Nemci v istem namenu objame vsakega Nemca z besedami: »Und jeder echte deutsche Mann soll Freund, soll Bruder heißen!«

Očividno pa se je ustavil pri tem neki slovenski mislec in opozarja na to koroško posili-Nemec takole: »Ali ste razumeli koroški posili-Nemci? Nemec spoštuje in ljubi samo pravega Nemca ter svetuje nemčurjem: »Ne bodite abotni, pa ostanite zvesti! Samo tedaj Vas bodo spoštovali pravi Nemci!«

In ko prihaja neki drugi Nemec z vpisom: »Bleibe deutsch, mein schönes Land, reich dem Vaterland die Hand!« mu pove slovenski turist kratko in jedrnato: »Kar je nemško, naj bo nemško, kar je slovensko pa je — našec ter pristavi svojo piko. Nemci kakor Slovenci občudujejo lepoto koroške dežele. Nemec piše: »Du schönes Land, mein Kärntnerland, Gott schütze Dich mit seiner Hand, schütz' Deine Alpen.«

Slovenec pa: »Kako si krasna, ljubljena Koroška! in »Pozdravljam solnčna Te ravan, ki Ti ime je — Koročan.«

In v zvezi s tem pravijo slovenski turisti svojim bratom na Koroški z Maistrovimi besedami takole: »Malgaš ne spi, le čaka nas in čaka Vas, da gremo skupaj čez Št. Vid, med brate našo Zilo pit.«

Čudno bi bilo, če bi se na Peci ne znašli tudi pevci in tako je neki nemški pevec v svoji navdušenosti zapisal:

»Vom Gorkthal bis zur Gletscherwand thön deutsches Lied im Kärntnerland!« Pa je prišel »Vendar vsaj eden, ki nam vsaj Dravo pri miru pusti.« ker je razumel nemški napev tako, da naj voje nemška pesem od Krke proti severu ne pa proti jugu.

Najbolj bi se pa čudili, če bi na Koroškem, ki ima tako lepe slovenske in nemške narodne pesmi, ne našel nobene narodne pesmi. Pa jih res najdemo tudi v tej knjigi, čeprav v precej planinskem slogu in v koroškem narečju:

Anbart mam Peco rad,
anbart pa Dravo,
anbart grem k dečki igrat,
anbart pa na travo.
Amol gloat mir die Kärntnerin,
amol ober 's Raufen,
amol geh' i zum Diandlen hin,
amol obar saufen!«

Ko tako prebiramo izlive turistovskih duš, bi želeli, da bi vsaj turisti, ki imajo več priložnosti opazovati krasoto božjega sveta kakor pa ljudje v dolini, ojačili na planinah svoja plemenska čuvstva po načinu božje harmonije in da bi vsaj planinci sledili reku, katerega je tudi neki turist vpisal v to knjigo: »Nemško ali slovensko: vsakemu svoje — jedem das Seine!«

R. Badjura: Izleti po Karavankah — s preglednim zemljevidom 1:300.000. Samozaložba, Ljubljana. Stane 10 Din. Pisatelj popisuje 63 izletov na ozemlju med Smohorjem in Slovenjgradcem ter Celovcem in Trzinom. Knjigi je priložen zemljevid, ki kaže avtobusne proge, ceste, poti in važnejše steze. Knjigo so gotovo pozdravili ne samo naši planinci, temveč sploh vse naše razumnost, ki se zanima za našo zemljo in tudi — za svoje zdravje.

so prenašali po tržaškem radiu, da bi pokazali svetu, da je Kras italijanski.

Državni podtajnik v ministrstvu kmetijstva Marescalchi se je te dni mudil v Trstu, obiskal je tudi Tomaj, kjer si je ogledal domačo živino ter Postojno.

Zgorela je. Na Slapu pri Vipavi je ostala sama doma 70 letna Tereza Zorč. Ko so prišli svoji zvečer domov, so jo našli mrtvo pri ognjišču. Našla je smrt v ognju. Vgalo se ji je krilo in nesrečnica si ni mogla sama pomagati.

Konj se je splašil Štefanu Jevščeku iz Grgarja, ker je začel lajati proti njemu neki pes. Jevšček je padel pod kolesa in se hudo poškodoval. Odeljali so ga v goriško bolnišnico. Njegovo stanje je silno nevarno.

ITALIJANI LAHKO

Pretekli teden se je odpeljal iz Šibenika 59 italijanskih otrok, ki živijo v Dubrovniku, v Italijo, kjer bodo preživeli poletje v koloniji »Mussolinic na Asiagu. Kaj bi rekla italijanska policija, ako bi hoteli Slovenci v Italijo odpeljati svoje otroke na počitnice v Jugoslavijo?

Zopet žrtve vojnega streliva

Prejšnjo nedeljo so našli 15-letni Ivan Rebula, 13-letni Ivan Doljak, 15-letni Josip Škerl in 14-letni Roman Budin in njegov 15-letni brat Ludvik Budin na polju med Saležem in Zgonikom na Krasu nerazpočeno granato. Rebula jo je najprej izročil Ludviku Budinu. Ta jo je postavil na vidno mesto ob prepadu in dečki so jo pričeli obmetavati s kamenjem, da bi se razpočila. Nena doma se je razlegel strahovit pok. Najprej so prihiteli na pomoč domači kmetje, pozneje rešili avtomobil iz Trsta. Ivan Rebula je visel na nekem grmu nad prepadom, odkoder so ga s težavo izvlekli. Bil je mrtev. Hudo ranjeni so bili Doljak, po trebuhu in rokah, Škerl po obrazu in vratu in tudi na desnem očesu. Roman Budin po obrazu in na desnem očesu ter brat Ludvik Budin po hrbtu. Rane Ludvika Budina niso nevarne, ostal je lahko v domači oskrbi. Doljakovo stanje je opasno, ostala dva ranjenca bosta v kratkem ozdravela.

Tetan v Trstu

V zadnjem času je bilo zelo mnogo zastrupljenj s tetanom v Trstu, prav tako po drugih italijanskih mestih. Prebivalstvo se je pričelo precej vznemirjati, ker se boji, da bi se vsaka rana, zaprta s prahom, lahko imela usodne posledice. Zdravniki so ugotovili, da je posebno zemlja okoli vojnega streliva okužena s tetanom. V ostalem pa si ne morejo razlagati, zakaj so ta zastrupljenja v Trstu in po drugih italijanskih mestih v zadnjem času tako pogosta. Smrtnih slučajev ni mnogo, ker je zdravniška pomoč blizu. Nevarnost pa obstoji v tem, da zastrupljenec ne opazi takoj zastrupljenja, temveč šele potem, ko se je rana že davno zacelila. Prvi znaki zastrupljenja so glavobol, lahna mrzlica, odrevenenost vratnih mišic in napenjanje v trebuhu. Bolnik misli v prvem trenutku, da gre za lažje vrste revmatizem.

Dobra letina na Vipavskem

Poročila iz Vipavskega naznanjajo dobro letino na polju in tudi v vinogradu. Na spodnjem in srednjem Vipavskem je žito dobro obradilo, posebno pšenica. Tudi breskev se je letos zelo dobro obnesla in bistroumni kmetje, ki so zasadi del vinogradov z breskvijo, so letos zadovoljni. Tako je neki kmet v Bukovici pridelal okoli 100 stotov breskev, in v Dornbergu so našli breskev težko 0.40 kg. Prodajajo jih po ceni po 1.50—1.60. Tudi fige je bilo dosti. Krompir je zelo debel, edino nevarnost obstoji, da bo gnil. Tudi koruza kaže dovolj dobro, tako tudi fižol. Vinogradi kažejo dobro, edino peronospora nagaja radi dežja. Tako so morali v nekaterih krajih tudi po osemkrat škropiti. Za to je treba truda in denarja.

Cene v Trstu. Grozdje se prodaja v Trstu po 3.50, fižol v stročju po 0.20, paradižniki 0.20.

NOV MISIJONAR

V Hrušici v Istri je dne 3. julija pel novo mašo kapucin o. Vilibald Novak, rojak iz Obrova pri Hrušici. — Tudi Pomjanska fara nad Koprom je imela podobno slovesnost. Rojak F. Košič iz vasice Kampela, fračičkan, je pel novo mašo 10. julija. Pridigal mu je brezoviški župnik Adolf Simonič. O. Friderik Košič pojde v frančiškanske misijone na Kitajsko.

Goriški konfiniranci

Politična komisija goriške provincije je zavrla proces proti novoletnim aretirancem. Na 5 let konfinacije je bil obsojen Darko Šuligoj, Črnigoi Stanko in duhovnik Filip Terčelj; na 4 leta G. Peršolja; na 3 leta Boris Mahne. Pod policijsko nadzorstvo so postavili in izpustili iz zaporu Alojzija Bratuča ter Poldeta Kemperla. Konfinirani se nahajajo še v Gorici.

Prvi dan mariborskega tedna

Maribor, 7. avg.

Maribor se je prebudil danes v slavnostnem razpoloženju. Ze na vse zgodaj so ga spravile na noge budnice vseh mariborskih godb, ki so hitele iz predmestij proti Glavnemu trgu. Ulice so kar naenkrat vzvalovile v množicah, ki so privrele s kolodvora in okolice v mesto, ki je odeto v zastave ter kaže praznično lice. Na najprometnejših ulicah je nastala prava gnječja; ljudje so se zbirali v špalir, da vidijo spreved mariborskih sportnikov, s katerim so se odvijale današnje prireditve. Sportniki so se zbirali v Tomšičevem drevoredu, od koder se je ob 9 razvil mogočen spreved po Aleksandrovi cesti, preko Trga svobode in Grajskega trga po Slovenski in Gosposki ulici na Glavni trg. Celo spreveda so tvorili motociklisti, za njimi pa so se razvijali skupina konjenikov, godba »Drava«, Maratonci-sabljaki, nogometaši vseh mariborskih klubov, hazena Maribora, teniški igralci, nato pa železničarska godba, za njo pa lahko atletiči, veslači z vesli, Omladinska godba, dirkalni vozovi ter mogočna skupina kolesarjev. Med posameznimi skupinami čvrstih atletov je udarila v oči po številu in discipliniranosti skupina Maratoncev, ki so korakali v trikotu v obliki svojega znaka, na čelu jim junaka postava atleta Rudla s klubovo zastavo na kopju. — Žal, da se ni mogla udeležiti spreveda še skupina težkoatletov, ker bi bila potem grupa Maratoncev še impozantnejša. Na Glavnem trgu so se zbrali sportniki in četverkot, obdani od tisočglave množice ter spre-

jeli pozdrave mestnega načelnika dr. Lipolda, ki je ob otvoritvi »Mariborskega tedna« izrekel na zbrane sportnike prisrčne pozdravne besede.

Ob 11 se je vršila v posvetovalnici mestnega magistrata slavnostna seja ob udeležbi najodličnejših predstavnikov mariborskega življenja. V okusno okrašeni dvorani so se zbrali prelat dr. Kovacic, msgr. Umek, bivši oblastni predsednik in župan dr. Leskover, mestni načelnik dr. Lipold, poveljnik mesta general Hadžić, podžupan Golouh, vsi mestni svetniki, predsednik Glasbene matice dr. Tominšek, predsednik Iparčeve župe profesor Mirk, za industrije tovarnar Huter, za trgovce predsednik gremija Weixl, za obrtnike Bureš, intendant marib. gledališča dr. Brenčič, predsednik Ljudske univerze inž. Kukovec, srez. podnačelnik dr. Vrečer, vodja mestne policije Gerzinič, ravnatelj študij, knjižnice Glaser, župani okoliških občin ter številni drugi odlični predstavniki mariborske kulture in gospodarstva. Načelnik dr. Lipold je v svojem pozdravnem nagovoru naglašal pomen slavnostne seje, ki je posvečena v prvi vrsti spominu prvega slovenskega koncerta v Mariboru, ki se je vršil pred 70 leti. O važnosti tega dogodka je nato kratko in nazorno predaval ravnatelj Glaser. Ob zaključku slavnostne seje so zbrani zaklicali trikratni »Slava!« onim mariborskim domoljubom, ki so pred 70 leti polagali temelje slovenskemu Mariboru. S seje so bile poslane tudi pozdravne in vdanostne brožavke kralju in pristojnim ministrstvom in institucijam.

Primorski družabni večer v Celju

V soboto 6. t. m. zvečer se je vršil v restavraciji pri Skalni kleti v Zavodni družabni večer, ki ga je priredilo primorsko društvo Soča, v katerem so večletni skoro vsi v Celju bivaajoči Primorci. Čisti dobiček je namenil odbor za podporo revnih Primorcev. Prireditelj je bila prav dobro obiskana. Poleg mnogih Primorcev se je udeležilo zabave tudi mnogo mešanov in okoličanov. Med drugimi obiskovalci prireditve je bilo tudi mnogo častnikov in podčastnikov celjske garnizije. Pokazali so s tem, da imajo mnogo razumevanja za težnje naših Primorcev in prav tako za trpljenje in bridičnosti, ki jih morajo prestati naši bratje onkraj meja, ki ječijo pod bičem, ki ga vihti nad njimi italijanski fašizem.

Na dnevnem redu zabavnega večera so bile pevske točke, šaljivi prizori in še mnogo drugega veselja, tako da mislimo, da so bili vsi obiskovalci prav zadovoljni z večerom. Pevske točke je izvajalo pod vodstvom svojega pevovodje G. Vičevića agilno pevsko društvo »Ojčka«, katerega člani so po večini sami Primorci. Sploh moramo priznati, da so Primorci v Celju zelo delavni in društvenem pogledu. Pevci so razveseljevali poslušalce do pozne noči s svojim lepim petjem, tako da je bilo vsem prijateljem lepe slovenske pesmi žal, ko je okrog polnoči utihnilo petje. — Mnogo smeha so vzbujali med občinstvom tudi šaljivi prizori. Pri teh je nekaj vojakov, ki jih je dal društvu na razpolago za to prireditelj komandant celjskega pešpolka polkovnik Golubović, prav uspešno nastopilo. Zlasti so ugajali kot klovni z zelo originalnimi domisleki in prav tako originalnih maskah. Posebno dva sta imela obilo uspeha po svoji prvovrstni mimiki, s kakršno bi se lahko pozala pred vsakim občinstvom. — Veselo razpoloženje občinstva je trajalo do zgodnjega jutra, ko je prišel stražnik ter naznanil, da se mora občinstvo raziti, ker je pač policijska ura. — Upajmo, da je bil tudi finančni efekt prireditve tako ugoden, kakor je prireditelj kot taka zaradi svojega dobrodelnega namena zaslužila.

ZLATO ZA ITALIJANSKO BANKO

»Banca d'Italia« je do konca junija nakupila od zasebnikov za 24 milijonov lir zlata. Iz Julijske krajine je bilo razmeroma malo zlataga dotoka (za 878.000 lir).

EDEN IZMED KULTURONOSCEV

Sindiklatni tajnik Pedezzi v Ajdovščini je v družbi dveh fašistov, dne 16. julija čakal v zasedi na domačem organistu. Bili so oboroženi s palicami. Dejansko je Pedezzi udaril organista Rojčerja z roko v obraz s tako silo, da je omahnil na tla. Razbil mu je očala. Več dni je Rojčer čutil bolečine.

Epilog Križajevskega poleta

Iz Ajdovščine smo poročali v zvezi Križajevskega bega, da so bili v goriške zapore odpeljani Rudolf Branjnik, Marica Fajgljeva in Janez Fajglji. Bili so že čez nekaj dni izpušeni. Dne 20. julija je bil vnovič aretiran Rudolf Branjnik, istočasno tudi Marijan Lokar.

FASISTIČNA SEKIRA ODKRHNJENA

V Košani pri Sv. Petru na Krasu je bil pred časom neke noči onesnažen fašistovski znak na mostu, ki pelje v Zgornje Košane. Ker je vprav prejšnjega večera prišel iz Trsta k staršem Albert Cerkenič in ga je slučajno brigadir opazil, je moral on plačati to dejanje. Moral je predsediti v zaporu 8 dni, dokler niso odkrili organi javne varnosti zločinca v neki ženski, katera čaka v tržaških zaporih na obravnavo.

V postojnskem okraju se vršijo letalske vaje eskadrile iz Vidma. Pri vajah 28. julija je treščilo na tla neko letalo in se precej poškodovalo. Letalec je odnesel zdravo kožo, razen male praske na roki, s skokom iz letala. Okoli njega se je

zbralo precej ljudi, večina otrok. Med temi je bil tudi 6-letni ianek, ki bi lahko drago plačal svojo radovednost. Picila ga je namreč kača, z zdravniško pomočjo pa je bil rešen vsake nevarnosti.

Nasilje, ki ga zgodovina ne pozna

Zadeva s primki ne da miru italijanskim časnikom. Zdad eden, zdad drugi priobči kako šolsko nalogo o ti sitni reči. Nekoliko jih je pač sram, ker so na tem polju pokazali nasilstvo, ki ga nobena druga država ni tako zavestno in formalno proglasila za državno potrebo. Vedno bolj se kažejo tudi zle posledice tega protipravnega početja. Saj se doba slučaji, da štirje rodni bratje nosijo štiri različne primke. Kdor ima količnej uumevanja za upravne stvari, si lahko misli, kakšna kolobocija bo to čez 20 let. Nekateri Lahi pač tudi čutijo krivico, ki jo delajo s pačenjem in odstranjevanjem slovenskih imen, zato skušajo varati svet s tem, da menjavanje primkov slikajo kot povrnitev k nekdanji »pristni latineki ali laški obliki«. Neprestano ponavljajo smelo trditve, da so nekdo slovenski župniki poslovenjeni deželo in imena, kar je bilo vse korenito latineko. Primki, nastali na podlagi krstnih imen (n. pr. Lovrenčič, Jernejčič itd.) potemtakem dokazujejo, da so njih nositelji poslovenjeni Italijani. Il Popolo di Trieste je 20. julija priobčil zadnjo šolsko nalogo s temo »Le restituzione d'italianita ai cognomi«. Mali mož dokazuje, da je Košuta laško ime, zato ker ga ga Lahj pišejo »Cossuttac. Primke Piščanec pa je nastal takole: Prišel je v tržaške kraje (koronito laške, ne?) neki Furlan, ki so mu nagajive vzeli ime Piščanec. Torej so Piščanci poslovenjen furlanski rod. Priimek Ravnhir pa je nastal iz laškega Ravegnari. Ali je torej še kak Slovenec do Bent Iija go, k bi se bil potomec latinskega plemena? Vidi se, da laške nasilneže preganja slaba vest, ki jo skušajo tolažiti s še slabšimi razpravami.

Nesreča motociklista

Preteklo nedeljo se je ponesrečil s motociklom Ferdinand Kodrič iz Brij nad Rihemberkom. Pri Dornbergu je v polnem diru treščil v neki avto iz Milana. Motor se je popolnoma razbil, precej je bil poškodovan tudi avto. Kodrič pa si je zlomil kost v kolenu in se potekel po obrazu. Prepeljali so ga v goriško bolnico. Ponesrečenec se je zadnja leta zlasti odlikoval z ovajanjem kmetov, ki so skrivaj kuhali žganje, kar je v Italiji prepovedano, dočim omenjena hiša vsako zimo nemoteno, včasih celo ob asistenci finančnih stražnikov, skuha po več ton vinskih tropin. Ponesrečenec in njegov oče sta znana po vsem Vipavskem kot politična ovaduha.

Pred goriškim sodiščem je bilo obsojenih več Ajdovčev, ker so pobežli čez mejo brez potnega lista. 16letni Razložnik Andrej je bil obsojen na 2 meseca in 1700 lir denarne kazni. Korenc Marij, star 29 let na 4 meseca zapore in 982 lir kazni, medtem ko je bil Skvarča Ivan, star 28 let oproščen. Drugi so bili tudi obtoženi tihotapljenja kave.

— Pri zaprtju, preobilici krvi v spodnjem delu telesa, pritisku krvi, bolečinah v boku in ob straneh, pomanjkanju sape, utripanju srca, migreni, šumenju v ušesih, omotici, slabem razpoloženju povzroči naravna »Franz-Josef« grenčica izdatno izpraznjenje črev in osvoboditev tesnobnostnih občutkov. Mnogi zdravniki uporabljajo »Franz-Josef« vodo z zelo zadovoljivim uspehom tudi pri težkočah v letih menjave. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Izpremembe pri kapucinih v Sv. Križu

Pred štirimi tedni je prišel iz Gorice v Sv. Križ na Vipavskem zopet o. Serafin za predstojnika kapucinskega samostana na mesto opata Lovrenca, ki je odšel v Reko. Farani v Sv. Križu in okoličani so z veseljem sprejeli to vest, kajti o. Serafin se je za svojega prvega bivanja v Sv. Križu izkazal za res pravičnega in nepristranskega napram slovenskim vernikom. Kljub svoji starosti se je takoj po prihodu med Slovence naučil slovenskega jezika in je po šestih mesecih že pridigal v našem jeziku. V vsem svojem pastirskem delu je skušal Slovence nadomestiti izgane slovenske kapucine. Njegov naslednik o. Lovrence je žal hotel vse preobrniti. Med drugim je ukinil slovenske pridige v samostanski cerkvi ter začel spodbujati slovenski verouk s tem, da je poslal italijanske kapucine v ljudske šole za kateheze. Zaradi tega se ljudje začeli bojkotirati samostanske cerkev, čeprav so imeli v farni cerkvi, odkar je bil župnik g. Ivan Rejec konfiniran, le po eno sv. mašo ob nedeljah. Razumljivo je, da je vipavsko ljudstvo pozdravilo povratek opata Serafina. Ker bo upravitelj kriške fare šturski župnik g. Gregorec še nadalje maševal v farni cerkvi, bosta odslej v njej vsako nedeljo po dve sv. maši. — Žal so take osebnosti kot je omenjeni duhovnik bele vrane med Italijani, a slovensko ljudstvo na Primorskem jih tembolj spoštuje.

Slovinci naj bi sami vzdrževali poitalijančevalnice

Znano je, da je »Italia Redentac«, društvo, ki vzdržuje vse otroške vrtece na Primorskem in Južnem Tirolskem, zašlo v veliko denarno stisko, čeprav prejema od države in od občin veliko podporo. Zato gre zdaj akcija za tem, da bi občine same vzdrževale vrtece, ali pa da bi vsaj dale na razpolago primerne prostore za vrtece ali učiteljico. V tržaški pokrajini, ki obsega večji del Krasa in Postojnsčino, obstoji danes 22 šolskih vrtevcev. »Italia Redentac« pa bi rada dvignila to število na 50, kakor piše »Piccolo« od 5. avgusta. Italijanski vrteci je potreben na Kontovelu, v Lonjeru, na Katinari, v Gropadi, v Padričah, pri sv. Ani v Trstu, nadalje v Boljuncu, Ricmanjih, Borštu, Skofijah, potem morajo priti na vrsto Doberdob, Veliki Repen, Zgonik, Kopriva, Kazlje, Rodik, Barka, Košana, Vreme. Tudi na Postojnsčini bi bilo treba odpreti kakih deset vrtevcev, in sicer v Smihelu, Trnju, Selcah, Kleniku, Palcah, Hrastrju, Slavinu, Orešju in Hrenovcah. »Piccolo« meni, da bi bilo najbolje, da bi vrtece zgradile same občine, ali pa kar sami vaščani (!); sicer bodo morali še dolgo čakati na tako veliko ugodnost, kakršno daje njihovim otrokom italijanski vrteci.

Cerkvene vesti

Dne 23. junija je bila slovesno posvečena nova cerkev sv. Janeza Krstnika v Štivanu ob morju. V vojni porušena, je bila vsa na novo in višje gori nad cesto zgrajena po italijanskem načinu. Posvetitev je izvršil tržaški škof Pogar.

V Nabrežini je praznoval tamošnji župnik Anton Grbec dne 17. julija 25 letnico mašništva. Župnija je priredila lepo slovesnost, s katero je pokazala svojo vdanost do dušnega pastirja. Priložnostni govor je imel dekan Klobučar iz Boveca.

V Dornbergu na Goriškem je dne 21. julija, na praznik sv. Danijela, farnega patrona praznoval 25 letnico mašništva župnik Josip Godnič.

Na Malijah v župniji Korte pri Piranu o v juliju blagolovili novozgrajeno podružno cerkev.

Drobne

V Ložah pri Vipavi je padel Ivan Sfiligoj, rojen v Bovecu in stanujoč v Vipavi, star 73 let, s tovornega avtomobila, ki ga je vodil Marij Peterl in Ajdovščine. Zdravili se bo moral najmanj dva meseca.

Aretirani so bili v Vrtojbi 20 letni Bruno Marušič, 34 letni Just Faganel, Franc Madon in brat Justa Faganela, češ, ker da so se zoperstavili policijskim agentom iz Gorice, ki so prišli nadzirat gostilno Josipa Bizjaka. Ti so baje ugotovili, da je bila gostilna odprta, čeprav je že odbila policijska ura. Gostilničar je prijel ugovarjati in zanj so se postavili tudi gostje.

Med delom na polju je nenadoma zadela kap 82 letnega Ivana Rusjana v Bukovici pri Gorici. Ogenj je nastal v hiši posestnika Kristina Černeta v Oševljaku pri Prvačini. Škoda znaša 3000 lir.

V Herpeljah je fašistična kolonija »Principessa Maria di Piemonte« v nedeljo organizirala italijansko veselico pod okriljem Balille. Prireditelj

Ameriški letalec Clarence Elroy, ki leži na nosilih, se je na poletu iz Vera Cruza v Honduras radi nevihte ponesrečil. Njegov spremljevalec je bil na mestu ubit. Ostal je sam v divjem gozdu med zvermi in kačami, in to brez živeča in vode. Tri tedne se je plazil skozi divji gozd, dokler ga kournio niso našli domačini.

